

#5. De vrouwen slaan terug

In het vorige hoofdstuk werden de prestaties van mannelijke en vrouwelijke misdaadauteurs uit de Detective en Thrillergidsen van *Vrij Nederland* met elkaar vergeleken en was de conclusie dat vrouwelijke misdaadauteurs over de hele linie gemiddeld lager werden gewaardeerd dan hun mannelijke collega's, niet alleen wat betreft het aantal sterren maar ook de individuele waardering van vrouwen lag lager dan bij de mannen.

In dit hoofdstuk moeten er echter enkele dingen worden rechtgezet, in het bijzonder wat betreft de relatie tussen de sterren uit de D&T-gids en het aantal verkochte boeken. Bij enkele buitenlandse en Nederlandse vrouwelijke misdaadauteurs lijkt iets bijzonders aan de hand.

De *Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek* (CPNB) publiceert sinds 1997 elk jaar een lijst met de 100 meest verkochte boeken in Nederland en Vlaanderen: de *CPNB Top-100*.¹ In 2019 werd deze lijst voor de 23^e keer gepresenteerd. De lijsten worden samengesteld op basis van verkoopgegevens van ondermeer fysieke- en online boekenwinkels. Volgens het CPNB komt rond 90% van de totale boekenverkoop voor rekening van deze winkels. Op de lijsten staan, naast fictie van Nederlandse en Vlaamse uitgevers algemene boeken, kinderboeken, kookboeken, afslankboeken, zelfs de bijbel en oorspronkelijk Nederlandstalige- en vertaalde misdaadtitels. De verkoopcijfers van meerdere edities van eenzelfde titel in één jaar worden bij elkaar opgeteld waarbij e-boeken bij de papieren edities worden opgeteld. Vermeld worden: de auteur, titel, uitgever, de prijs en het aantal verkochte boeken plus het eerste jaar van publicatie in Nederland en Vlaanderen. Omdat het in de CPNB-lijsten telkens om maximaal 100 titelvermeldingen per jaar gaat, komt het aantal vermeldingen van misdaadauteurs in één bepaald jaar overeen met hetzelfde percentage van 100. Het aantal vermeldingen van misdaadauteurs in bijvoorbeeld 1997 is 12 en daarmee dus gelijk aan een percentage van 12%.

Voor misdaadauteurs was 2011 een bijzonder goed jaar: 36% van alle CPNB Top-100 vermeldingen kwam op naam van misdaadauteurs, meer dan eenderde dus. Verder zien we dat vanaf 2004 het aandeel van de vrouwen snel toeneemt met 19 in 2009 als hoogste aantal, daarna gaat hun aandeel licht omlaag. Het aantal vermeldingen in 2019 viel echter sterk terug naar 18, eenzelfde aantal als in 2003.

Het CPNB geeft het aantal verkochte exemplaren aan, maar gebruikte daarbij in de loop der jaren zoveel verschillende categoriën dat deze terwille van de overzichtelijkheid moesten worden teruggebracht tot vijf categorieën (zie de kleine tabel hieronder), wat onvermijdelijk leidt tot grovere uitkomsten. De kolommen 'categorie' en 'waardering' zijn niet van het CPNB, maar werden door mij (WO) aangebracht.

De berekening van exacte aantallen verkochte boeken leverde daardoor wel een probleem op: een verkoop van 100.000 tot 200.000 exemplaren kan genoteerd worden als 200.000 (maximum) of als 100.000 (minimum). In alle gevallen werd het gemiddelde genomen, in dit voorbeeld is het gemiddelde dus: 150.000 exemplaren. Een aantal van 50.000 tot 100.000 verkochte boeken werd gemiddeld tot 75.000, enzovoort.

categorie	verkochte exemplaren	waardering
1	meer dan 200.000	uitzonderlijk
2	100.000 tot 200.000	buitengewoon goed
3	50.000 tot 100.000	zeer goed
4	25.000 tot 50.000	meer dan goed
5	minder dan 25.000	goed

Tabel 5.1 laat de aantallen misdaadauteurs en spannende boeken zien gedurende 23 jaar, van 1997 tot en met 2019. Er werden in die 23 jaar totaal 553 vermeldingen (dat zijn dus nog geen titels) van 96 misdaadauteurs en auteurs van spannende boeken genoteerd. Kolom 2 geeft het totaal aantal vermeldingen van alle misdaadauteurs aan. Het kan dus voorkomen dat één titel wel vier, vijf of zelfs zes keer in de Top-100 voorkomt. Bijvoorbeeld Stieg Larsson werd tien keer vermeld hoewel hij toch maar drie titels schreef. Het totaal van de kolommen van de mannen, de vrouwen en de duo's (resp. de kolommen 3, 6 en 9) bij elkaar opgeteld, komt overeen met het totaal van kolom 2. Opname in de lijst van Stephenie Meyer (*Twilight Saga*-trilogie) en Donna Tartt lijkt arbitrair, maar als spannende boeken wel gerechtvaardigd.²

Tabel 5.1 CPNB Top-100 misdaadauteurs van 1997 - 2019

kolom 1 jaar	kolom 2 totaal aantal vermeldingen van misdaad- auteurs	kolom 3 waarvan mannen uit kolom 2 (incl m/m- duo's)	kolom 4 waarvan mannen uit Nederland uit kolom 3	kolom 5 waarvan internationale mannen uit kolom 3	kolom 6 waarvan vrouwen uit kolom 2	kolom 7 waarvan vrouwen uit Nederland uit kolom 6	kolom 8 waarvan internationale vrouwen uit kolom 6	kolom 9 waarvan m/v- duo's uit kolom 2
1997	12	11	4	7	1	0	1	0
1998	15	15	3	12	0	0	0	0
1999	16	13	2	11	2	0	2	1
2000	15	10	2	8	1	0	1	4
2001	17	10	2	8	2	0	2	5
2002	17	7	2	5	3	0	3	7
2003	18	8	3	5	3	0	3	7
2004	20	11	2	9	8	3	5	1
2005	26	14	2	12	10	5	5	2
2006	31	14	2	12	15	6	9	2
2007	30	10	3	7	16	8	8	4
2008	32	15	4	11	15	5	10	2
2009	34	13	3	10	19	10	9	2
2010	33	16	3	13	15	7	8	2
2011	36	18	5	13	14	8	6	4
2012	33	13	4	9	16	9	7	4
2013	26	12	4	8	12	5	7	2
2014	25	11	2	9	12	6	6	2
2015	22	11	3	8	9	2	7	2
2016	24	14	4	10	9	5	4	1
2017	29	14	3	11	13	6	7	2
2018	24	15	3	12	7	4	3	2
2019	18	12	4	8	5	2	3	1
totaal 23 jaar	553	287	69	218	207	91	116	59

Alles bij elkaar komen de misdaadauteurs er in die 23 jaar redelijk goed vanaf: 96 auteurs met 553 vermeldingen en uiteindelijk 368 titels komen overeen met ruim 24% van het totale aantal vermeldingen over deze periode. (23 jaar x 100 = 2300 vermeldingen) Voor de mannen liggen de beste jaren, waarbij meer dan 30 vermeldingen werden genoteerd, in de periode 2006 tot en met 2012 met als uitschieter 2011 met 36 vermeldingen. Bij de vrouwen werden na een langzame stijging de meeste boeken verkocht in het tijdvak 2005 tot en met 2014: daar is 2009 het meest succesvolle jaar met 19 vermeldingen. Tegelijk kan 2006 ook als een omslagjaar worden gekenmerkt: in 2006, 2007 en 2009 was het aantal vermeldingen van de vrouwen voor het eerst hoger dan dat van de mannen, evenals dat het geval was in de periode 2012 tot en met 2014. Nogmaals, het gaat hierbij dus alleen om vermeldingen, niet om oplagen.

aantal auteurs	aantal vermeldingen	aantal verschillende titels
56 mannen (incl. 5 m/m-duo's)	287 (52%)	219 (59%)
37 vrouwen (geen v/v-duo's)	207 (37%)	116 (32%)
3 vaste m/v-duo's	59 (11%)	33 (9%)
totaal 96 auteursnamen	553 (100%)	368 (100%)

Tabel 5.2 De Top-20 misdaadauteurs uit de CPNB-overzichten van 1997 t/m 2019

positie	auteur	natio- naliteit	aantal ver- meldingen	jaren in de Top-100 van – tot	aantal verschillen de titels	seriekarakter(s)/ stand-alone(s)
1	Nicci French (ps. Nicci Gerard & Sean French)	gb	46	23 jr: van 1997-2019 (met enkele onderbrekingen)	23	alle 8 Frieda Klein-titels 15 stand-alones
2	Karin Slaughter	usa	44	16 jr: van 2004-2019	19	alle 6 Grant County-titels alle 9 Will Trent-titels 4 stand-alones
3	John Grisham	usa	36	21 jr: van 1997-2017	30	alle 2 Jake Brigance-titels 28 stand-alones
4	Suzanne Vermeer (ps. van Paul Goeken)	ned	33	13 jr: van 2007-2019	25	stand-alones
5	David Baldacci	usa	30	21 jr: van 1998-2019	28	stand-alones serie-karakters
6	Saskia Noort	ned	27	14 jr: van 2004-2018	10	stand-alones
7	A.C. Baantjer	ned	26	12 jr: van 1997-2008	26	26 Inspecteur De Cock-titels
8	Simone van der Vlugt	ned	25	13 jr: van 2004-2017	13	alle 3 Lois Elzinga-titels 10 stand-alones
9	Esther Verhoef	ned	22	13 jr: van 2006-2019	9	stand-alones
10	Dan Brown	usa	18	10 jr: van 2004-2019	7	alle 5 Robert Langdon-titels 2 stand-alones
11	Jussi Adler-Olsen	den	13	9 jr: van 2010-2019	8	alle Brig. Carl Mørck-titels
12	Carlos Ruiz Zafón	sp	12	14 jr: van 2005-2018	4	alle 4 Het Kerkhof der Vergeeten Boeken-titels
12	Stephen King	usa	12	10 jr: van 1997-2019	12	1 Mercedeskiller-titel en 11 stand-alones
13	Robert Ludlum (incl 4 titels als duo)	usa	11	7 jr: van 1997-2007	7	4 Covert One-titels 3 stand-alones
14	Donna Tartt	usa	10	7 jr: van 1999-2014	3	alle stand-alones
14	Lars Kepler (duo)	zwe	10	8 jr: van 2010-2018	7	alle Joona Linna- titels
14	Stieg Larsson	zwe	10	4 jr: van 2008-2011	3	alle Millennium-titels
15	Tess Gerritsen	usa	8	8 jr: van 2007-2015	6	3 Rizzoli & Iles-titels 3 stand-alones
15	Samuel Bjørk	noor	8	5 jr: van 2015-2019	3	alle Inspecteur Holger Munch & rechercheur Mia Krüger-titels
16	Henning Mankell	zwe	7	6 jr: van 2004-2010	7	4 Inspecteur Wallander-titels 3 stand-alones
16	Stephenie Meyer	usa	7	2 jr: van 2009-2010	4	alle Twilight Saga-titels
16	Elizabeth George	usa	7	7 jr: van 1997-2010	7	DI Thomas Lynley-titels

In tabel 5.2 staan 22 misdaadauteurs met zeven of meer vermeldingen. Auteurs met minder dan zeven vermeldingen zijn hier niet opgenomen, omdat de lijst anders te lang en oninteressant zou worden. Alle namen worden wel vermeld in de tabellen 5.3 en 5.4. De Nederlandse auteurs worden cursief geschreven.

Maar eerst iets over de mannen. De meeste vermeldingen kwamen op naam van John Grisham, USA die met 36 vermeldingen van 30 titels gedurende 21 jaar van 1997 tot 2017 in de CPNB Top-100 stond. Hij staat hiermee op de derde plaats van meest verkochte boeken. Grisham scoorde ook goed in de Detective en Thrillergidsen van *Vrij Nederland* waar hij met 76 sterren voor 31 titels en een moyenne van 2.4, in het sterrenklassement op de 18^e plaats stond. Dan volgt David Baldacci (USA) met 30 vermeldingen voor 28 titels gedurende 21 jaar van 1998 tot 2019 op de vijfde plaats. In de D&T-gids leverden zijn titels hem met 81 sterren een 13^e plaats op.

A.C. 'Appie' Baantjer is hier een klasse apart. Wat hem in de D&T-gidsen niet lukte (hij kreeg voor 51 titels 0 sterren) gaat hem, als we naar het aantal verkochte exemplaren kijken, juist buitengewoon goed af. Gedurende twaalf jaar, van 1997 tot en met 2008 stond hij met 26 afzonderlijke titels over zijn seriekarakter Inspecteur Jurriaan 'Jurre' De Cock in de CPNB-Top100. Het leverde hem, wat het aantal vermeldingen betreft, de derde plaats op bij de mannen en een zevende plaats in de CPNB-Top20. Opvallend is dat Baantjer in al die jaren telkens met twee verschillende titels tegelijk in de Top-100 stond. Zes keer behaalde hij oplagen van 100.000 tot 200.000 exemplaren, 17 keer 50.000 tot 100.000 boeken en drie keer 25.000 tot 50.000. Een ruwe schatting levert hier 2.3 miljoen verkochte boeken op voor 26 titels en het lijkt redelijk om aan te nemen dat er nog meer titels van Baantjer in de CPNB-Top100 hadden kunnen staan. Hij was dus in de periode 1997 – 2008 de bestverkopende Nederlandse mannelijke misdaadauteur.

Tabel 5.3 Vermeldingen en titels van mannen in de CPNB Top-100 van 1997 t/m 2019

auteur	natio- naliteit	aantal ver- meldingen	jaren in de Top-100 van – tot	aantal verschillen de titels	seriekarakter(s)/stand-alone(s)
Jussi Adler-Olsen	den	13	9 jr van 2010 t/m 2019	8	alle Brigadier Carl Mørck-titels
M.J. Arlidge	gb	4	4 jr van 2016 t/m 2019	1	DI Helen Grace-titel
A.C. Baantjer	ned	26	12 jr van 1997 t/m 2008	26	26 vd 70 Inspecteur De Cock-titels
Baantjer & De Waal	ned	1	2009	1	Inspecteur Peter van Opperdoes- titel
David Baldacci	usa	30	21 jr van 1998 t/m 2019	28	5 vd 6 King & Maxwell-titels alle 5 Oliver Stone-titels alle 2 Shaw & Katie James-titels 2 vd 4 John Puller-titels 3 van de 5 Will Robie-titels alle 5 Amos Decker-titels 6 stand-alones
Samuel Bjørk	noor	8	5 jr van 2015 t/m 2019	3	alle Inspecteur Munck & Mia Kruger-titels
Dan Brown	usa	18	9 jr van 2004 t/m 2019 (met onderbrekingen)	7	alle 5 Robert Langdon-titels 2 stand-alones
Robert Bryndza	gb	1	2018	1	DI Erika Foster-titel
Peter Buwalda	ned	3	3 jr van 2011 t/m 2013	1	stand-alone
Tom Clancy	usa	6	8 jr van 1997 t/m 2004	6	4 Jack Ryan-titels 1 Commanders-titel 1 John Clark-titel
Tom Clancy & Martin Greenberg	usa	1	1998	1	Tom Clancy's Power Play-titel
Harlan Coben	usa	2	2009 en 2016	2	stand-alones
Daniel Cole	gb	2	2 jr van 2017 t/m 2018	1	DI Wolf Fawkes & DS Emily Baxter-titel [Ragdol}
Max Allan Collins	usa	1	2005	1	1 vd 8 CSI Las Vegas-titels
Robin Cook	usa	3	3 jr van 1997 t/m 1999	3	2 Jack Stapleton-titels 1 stand-alone
Umberto Eco	it	1	2011	1	stand-alone
Andreas Eschbach	dui	1	2005	1	stand-alone
Allan Folsom	usa	3	1998 en 2016	3	1 Nicholas Marten-titel 2 stand-alones
John Grisham	usa	36	21 jr van 1917 t/m 2017	30	2 Jake Brigance-titels 28 stand-alones
Robert Harris	gb	1	2014	1	stand-alone
Thomas Harris	usa	3	3 jr van 1999 t/m 2002	2	Hannibal Lecter-titels
Stuart Harrison	gb	2	1999 en 2000	2	stand-alones
Terry Hayes	aust	3	3 jr van 2014 t/m 2016	1	stand-alone
David Hewson	gb	1	2008	1	Agente Nic Costa-titels
Peter Høeg	den	2	2 jr van 1997 t/m 1998	1	stand-alone
Arnaldur Indridason	ijsl	1	2005	1	1 vd 14 Inspecteur Erlendur Sveinsson-titels
Stephen King	usa	12	10 jr van 1997 t/m 2019	12	1 Mercedes-killer-titel 11 stand-alones
Tim Krabbé	ned	1	1997	1	stand-alone
David Lagercrantz	zwe	4	4 jr van 2015 t/m 2010	3	alle Millennium-titels
Jens Lapidus	zwe	1	2010	1	Stockholm-trilogie-titel
Stieg Larsson	zwe	10	4 jr van 2008 t/m 2011	3	alle 3 Millennium-trilogie-titels
Robert Ludlum	usa	7	11 jr van 1997 t/m 2007 (met onderbrekingen)	7	1 Paul Janson-titel 6 stand-alones
Robert Ludlum & Philip Selby	usa	1	2001	1	Jon Smith/Covert One-titel
Henning Mankell	zwe	7	6 jr van 2004 t/m 2010	7	3 Kommissarie Kurt Wallander-titels 4 stand-alones
Chris Mooney	usa	1	2006	1	stand-alone
Jo Nesbø	noor	5	5 jr van 2013 t/m 2019	5	3 Inspecteur Harry Hole-titels 2 stand-alones
Håkan Nesser	zwe	1	2012	1	Inspektör Barbarotti-titel
Thomas Olde Heuvelt	ned	3	3 jr van 2026 t/m 2019	2	stand-alones
James Patterson	usa	1	2006	1	Alex Cross-titel
auteur	natio- naliteit	aantal ver- meldingen	jaren in de Top-100 van – tot	aantal verschillen	seriekarakter(s)/stand-alone(s)

				de titels	
James Patterson & Bill Clinton	usa	1	2018	1	stand-alone
Peter Robinson	gb/can	1	2005	1	DCI Alan Banks-titel
Anders Roslund & Börge Hellström	zwe	1	2008	1	Kommissarie Ewert Grens-titel
Tomas Ross	ned	1	2003	1	stand-alone
R.L. Stine	usa	2	1997 en 1998	2	Young Adult-titels
Søren Sveistrup	den	1	2018	1	stand-alone
Charles den Tex	ned	1	2008	1	Michael Bellicher-titel
S.K. Tremayne	gb	2	2015 en 2016	1	stand-alone
Philipp Vandenberg	dui	1	2005	1	stand-alone
Suzanne Vermeer (pseud. van Paul Goeken)	ned	33	13 jr van 2007 t/m 2019	25	stand-alones
S.J. Watson	gb	3	3 jr van 2011 t/m 2013	1	stand-alone
Carlos Ruiz Zafón	sp	12	10 jr van 2005 t/m 2018	4	alle 4 Het Kerkhof der Vergeten Boeken-titels
51 mannen plus 5 m/m-duo's = totaal 56		287		219	

Tabel 5.4 hieronder laat zien hoe de vrouwelijke auteurs het ervanaf brachten. Opvallend is dat zowel bij de vrouwen, de mannen als de duo's (tabel 5.5) veelal het soort boeken werd verkocht die onderdeel uitmaken van series zoals bijvoorbeeld Brigadier Carl Mørck van Jussi Adler-Olsen waarvan alle delen van de Q-serie werden verkocht of de seriekarakters van Dan Brown, David Baldacci en Nicci French waar ook de hele series werden verkocht. Dat lijkt er toch op te wijzen dat lezers seriekarakters over een langere tijd waarderen en benieuwd zijn hoe het hun favoriete seriekarakters vergaat. Een mooi voorbeeld is de serie over Dr. Sara Linton, een plattelandskinderarts, waaraan een eind kwam toen Sara's man werd vermoord (en Karin Slaughter er waarschijnlijk genoeg van had), maar waar lezers en kopers zonder problemen overstapten naar het volgende seriekarakter Will Trent, een GBI-agent uit Atlanta die na een paar solo-afleveringen ook avonturen met Sara Linton beleefde. Aan de andere kant lijkt dit verschijnsel voor met name de Nederlandse vrouwelijke misdaadauteurs, juist weer niet op te gaan. Van Esther Verhoef en Saskia Noort werden alleen de stand-alones verkocht, terwijl van Simone van de Vlucht naast haar tien stand-alones, als enige schrijfster ook de hele serie over Rechercheur Lois Elzinga werd verkocht.

Tabel 5.4 Vermeldingen en titels van vrouwen in de CPNB Top-100 van 1997 t/m 2019

auteur	natio- naliteit	aantal ver- meldingen	jaren in de Top-100 van - tot	aantal verschillen de titels	seriekarakter(s)/stand-alone(s)
Isabel Allende	chili	2	2014, 2018	2	stand-alones
Tineke Beishuizen	ned	1	2005	1	stand-alone
Marelle Boersma	ned	1	2014	1	stand-alone
Suzanne Collins	usa	6	2 jr van 2012-2013	3	3 Hunger Games titels
Patricia Cornwell	usa	1	2006	1	Dr. Kay Scarpetta-titel
Kiki van Dijk	ned	1	2016	1	stand-alone
Karin Fossum	noor	1	2004	1	Inspecteur Konrad Sejer-titel
Robert Galbraith (pseud. van Mrs JK Rowling)	gb	1	2014	1	Cormoran Strike-titel
Elizabeth George	usa	7	van 1997 t/m 2010 (met onderbrekingen)	7	7 vd 20 DI Thomas Lynley-titels
Tess Gerritsen	usa	8	van 2007 t/m 2015 (met onderbrekingen)	6	3 Rizzoli & Iles-titels 3 stand-alones
Sophie Hannah	gb	1	2009	1	DC Simon Waterhouse & DS Charlie Zailer-titel
Corine Hartman	ned	1	2014	1	Rechercheur Jessica Haider-titel
Paula Hawkins	gb	4	3 jr van 2015 t/m 2017	2	stand-alones
Tami Hoag	usa	1	2012	1	Rechercheur Tony Mendez/ Oak Knol-titel

auteur	natio- naliteit	aantal ver- meldingen	jaren in de Top-100 van – tot	aantal verschillen de titels	seriekarakter(s)/stand-alone(s)
Loes den Hollander	<i>ned</i>	5	5 jr van 2008 t/m 2012	5	stand-alones
Lisa Jackson	usa	1	2009	1	Reuben Montoya & Rick Bentz-titel
Camilla Läckberg	zwe	5	2011 t/m 2019 (met onderbrekingen)	5	4 Inspektör Patrick Hedström & Erica Falck-titel + 1 stand-alone
Unni Lindell	noor	1	2006	1	Kommissarie Cato Isaksen-titel
Jacqui Lofthouse	gb	1	2002	1	stand-alone
Laura Lippman	usa	1	2015	1	stand-alone
Rosamund Lupton	gb	4	3 jr van 2013 t/m 2015	2	stand-alones
Elizabeth McGregor	gb	1	2001	1	stand-alone
Stephenie Meyer	usa	7	2 jr van 2009 t/m 2010	4	alle 4 Twilight Saga-titels
Nicolien Mizee	<i>ned</i>	1	2019	1	stand-alone
Kate Mosse	gb	3	3 jr van 2005 t/m 2008	2	2 Languedoc-trilogie-titels
Katherine Neville	usa	1	2005	1	stand-alone
Saskia Noort	<i>ned</i>	27	15 jr van 2004 t/m 2018	10	stand-alones
Marion Pauw	<i>ned</i>	1	2009	1	stand-alone
Jodi Picoult	usa	1	2010	1	stand-alone
B.A. Paris	gb	2	2017, 2018	1	stand-alones
Linda van Rijn	<i>ned</i>	4	3 jr van 2016 t/m 2018	3	stand-alones
Karin Slaughter	usa	44	15 jr van 2004 t/m 2019	19	alle 6 Grant County-titels alle 9 Will Trent-titels 4 stand-alones
Donna Tartt	usa	10	1999 – 2014	3	stand-alones
Esther Verhoef	<i>ned</i>	22	13 jr van 2006 t/m 2019	9	stand-alones
Simone van der Vlugt	<i>ned</i>	25	13 jr van 2004 t/m 2017	13	alle 3 Lois Elzinga-titels 10 stand-alones
Helen Vreeswijk	<i>ned</i>	1	2009	1	stand-alone
Hanya Yanagihara	usa	2	2016, 2017	1	stand-alone
37 vrouwen		207		116	

Opmerkelijk zijn de prestaties van de m/v-duo's, in het bijzonder die van Nicci French, het pseudoniem van het Britse echtpaar Nicci Gerard en Sean French dat met 23 titels 46 keer vermeld werden en die van het Zweedse echtpaar Alexander Ahndoril en Alexandra Coelho Ahndoril, onder de naam Lars Kepler, waarvan de zeven titels 10 keer werd vermeld. (tabel 5.5) Van beide duo's werden alle titels van hun seriekarakter verkocht en dat is bijzonder. Nicci French eindigde met 46 vermeldingen op de eerste plaats in de Top-20.

Tabel 5.5 Vermeldingen en titels van m/v-duo's in de CPNB Top-100 van 1997 t/m 2019

m/v-duo	natio- naliteit	aantal ver- meldingen	jaren in de Top-100 van – tot	aantal verschillen de titels	seriekarakter(s)/stand-alone(s)
Nicci French (pseudoniem van Nicci Gerard & Sean French)	gb	46	22 jr van 1997 t/m 2019 (met onderbrekingen)	23	alle 8 Dr. Frieda Klein-titels 15 stand-alones
Lars Kepler (pseud van Alexandra Coelho Ahndoril & Alexander Ahndoril)	zwe	10	8 jr van 2010 t/m 2018	7	alle 7 Joona Linna-titels
Robert Ludlum & Gayle Lynds	usa	3	2000, 2002, 2003	3	3 vd 10 Jon Smith/Covert One-titels
totaal 3 m/v-duo's		59		33	

Tabel 5.6 en de daarop volgende tabellen moeten eerst van links naar rechts worden gelezen en dan van boven naar beneden. De vetgedrukte titels geven het eerste jaar aan van opname in de CPNB Top-100, de niet-vetgedrukte titels zijn herdrukken die blijven meetellen.

Als alle 23 Top-100-jaren uit tabel 5.2 bij elkaar worden opgeteld, zien we dat de *eerste twee* plaatsen worden ingenomen door Nicci French en Karin Slaughter. Beide schrijvers zijn in Nederland al lange tijd bijzonder

populair en houden hier ook regelmatig signeersessies. Beide auteurs worden er nog eens apart uitgelicht. Gerard en French schreven onder hun eigen naam ook gewone romans en enkele daarvan haalden de Top-100 maar zijn niet opgenomen. Het duo French werd van 1999 tot 2019 maar liefst 46 keer vermeld in de Top-100 met 23 titels, waarvan acht over de bijzonder succesvolle serie van psychotherapeute Dr. Frieda Klein uit Londen en daarnaast 15 stand-alones. In tabel 5.6 is te zien dat de eerste vier titels van Nicci French meerdere malen werden vermeld. 'Bezeten van mij' werd vijf keer vermeld, 'Onderhuids', 'Het veilige huis' en 'Het geheugenspel' elk vier keer. Het kwam ook voor dat Nicci French in één jaar met meerdere verschillende titels in de Top-100 stond: in 2001 met 5 verschillende titels, in 2002 en in 2003 zelfs met zes verschillende titels. Kijken we naar de jaren dat Nicci French aan de absolute top stond, dan zien we het duo op de eerste plaats in 2002 en op de tweede plaats in 2003. De andere jaren scoorden ze onveranderlijk hoog. Het duo behaalde twee keer meer dan 200.000 verkochte exemplaren, negen keer tussen de 100 tot 200.000 exemplaren, 17 keer tussen 50 tot 100.000 boeken, 17 keer tussen 25 en 50.000 exemplaren en één keer minder dan 25.000 exemplaren. Een ruwe schatting levert dan zo'n 3.575 miljoen verkochte boeken op in Nederland en Vlaanderen.

Tabel 5.6 Nicci French

CPBN jaar	CPNB positie	titel	CPBN cat	D&T ster	CPBN jaar	CPNB positie	CPNB cat	CPNB jaar	CPNB positie	CPNB cat
		stand-alones								
1999	48	Bezeten van mij	4	*****	2000	44	4	2001	60	4
2002	5	Bezeten van mij	2		2003	52	4			
2000	8	Onderhuids	2	**	2001	69	4	2002	54	4
2003	10	Onderhuids	3							
2000	12	Het veilige huis	3	**	2001	25	3	2002	37	5
2003	47	Het veilige huis	4							
2001	8	De rode kamer	2	***	2002	52	4	2004	25	3
2001	9	Het geheugenspel	2	****	2002	28	3	2003	49	4
2005	89	Het geheugenspel	4		2007	80	4			
2002	1	De bewoonde wereld	1	****						
2003	2	De verborgen glimlach	1	**	2005	47	4			
2003	84	Verlies (novelle)	4							
2006	7	Verloren	2	**	2007	53	4			
2006	44	De perfecte partner (korte verhalen met anderen)	3							
2007	10	Tot het voorbij is	2	**	2008	25	3			
2007	87	Vang me als ik val	4	**						
2008	7	Wat te doen als iemand sterft	2	***	2009	28	3			
2009	23	Medeplichtig	3	***	2010	41	3	2011	81	4
2019	14	Huis vol leugens Dr. Frieda Klein	3							
2011	8	Blauwe maandag	2	****	2012	65	4			
2012	15	Dinsdag is voorbij	3	****						
2013	14	Wachten op woensdag	3	**						
2014	10	Donderdagskinderen	3	****						
2015	10	Denken aan vrijdag	3	****						
2016	9	Als het zaterdag wordt	3	****						
2017	6	Zondagochtend breekt aan	3	****						
2018	4	De dag van de doden	2	****						
		totaal 23 titels								

Van Karin Slaughter (tabel 5.7) werden alle zes titels over huisarts Dr. Sara Linton en haar man Commissaris Jeffrey Tolliver uit het fictieve Grant County opgenomen, alle negen titels over Will Trent, die vanaf 'Genesis' samen met Sara Linton optreedt en vier stand-alones. Dat is ook bijzonder, want het betekent dat vrijwel haar gehele oeuvre in de Top-100 werd opgenomen. Hoewel het een indrukwekkende lijst is, eindigde zij geen enkele keer op de eerste plaats. En ruwe schatting levert hier zo'n 2.8 miljoen verkochte boeken op voor 19 titels. Een samenloop van gunstige recensies in de Detective & Thriller-gidsen en het aantal verkochte boeken lijkt voor Nicci French en Karin Slaughter redelijk op te gaan. In de D&T sterren Top-100 bezetten zij respectievelijk de 29^e en de 30ste plaats; in de aparte D&T-vrouwenranglijst staan zij op de zesde, respectievelijk de zevende plaats en in de CPNB Top-100 op de eerste en tweede plaats. Maar, er komt nog meer.

Tabel 5.7 Karin Slaughter

CPBN jaar	CPNB positie	titel	CPBN cat	D&T ster	CPBN jaar	CPNB positie	CPNB cat	CPNB jaar	CPNB positie	CPNB cat
		Dr. Sara Linton & Commissaris Jeffrey Tolliver/Grant County								
2004	40	Nachtschade	4	**	2006	48	4	2007	35	3
2008	35	Nachtschade	3		2011	68	4			
2004	88	Onzichtbaar	5	****	2007	54	4	2008	84	4
2005	14	Trouweloos	3	***	2006	63	5	2007	72	4
2008	52	Trouweloos	4		2009	84	4			
2005	79	Een lichte koude huivering	4	*	2006	56	4	2007	94	4
2008	83	Een lichte koude huivering	4							
2006	81	Zoenoffer	4	**	2007	41	3	2008	54	4
2007	26	Onaantastbaar	3	**	2008	37	3			
		Will Trent/Atlanta								
2006	24	Triptiek	3	****	2007	70	4	2008	49	3
2008	11	Versplinterd	2	****	2009	38	3	2017	95	5
		Will Trent & Sara Linton/Atlanta								
2009	11	Genesis	2	****	2010	27	3			
2010	11	Verbroken	2	****	2011	45	4			
2011	10	Gevallen	2	****						
2012	18	Genadeloos	3	***						
2013	12	Stille zonde	3	***						
2016	13	Verborgen	3	***						
2019	12	Laatste weduwe stand-alones	3	****						
2014	15	Veroordeeld	3	****						
2015	12	Mooie meisjes	3	**	2016	95	5			
2017	3	Goede dochter	2	****	2018	45	4	2019	40	4
2018	8	Gespleten	3	***						
		totaal 19 titels								

Als we de lijst van de Top-20 misdaadauteurs goed hebben bekeken, dan zien we onder Nicci French en Karin Slaughter vier Nederlandse vrouwen die hoog op deze lijst staan. Met dat viertal lijkt iets bijzonders aan de hand. Te zien is dat de posities 4, 6, 8 en 9 voor vier Nederlandse vrouwen zijn: Suzanne Vermeer op de vierde positie, Saskia Noort op de zesde, Simone van der Vlucht op de achtste en Esther Verhoef op de negende positie. Eigenlijk zijn het drie vrouwen en één man, want Suzanne Vermeer is het pseudoniem van de in 2011 overleden schrijver Paul Goeken, maar dat lijkt voor de meeste kopers (veelal vrouwen) geen enkele belemmering te zijn. We zullen daarom deze naam als een vrouwelijke auteur behandelen, hoewel we dus weten dat het een man was. Daarom bevatten de tabellen 5.1 en 5.2 enkele vertekeningen, omdat de 33 vermeldingen en

25 titels van Suzanne Vermeer in feite moeten worden ingedeeld bij de mannen. Na de dood van Goeken werd de serie voortgezet door een of meerdere ghostwriters (man? vrouw? vrouwen?) waarvan we de naam niet weten. De vier Nederlandse vrouwen, Saskia Noort, Suzanne Vermeer, Simone van der Vlugt en Esther Verhoef verkochten geheel tegen de verwachtingen in voor Nederlandse begrippen ongekeerde aantallen boeken: naar schatting ruim 7.2 miljoen boeken (zie tabel 5.8). Als een soort *Bende van Vier* gingen zij dwars tegen de gevestigde orde en bevooroordeelde meningen in en zorgden voor flink wat opschudding in de CPNB-lijsten.

Tabel 5.8 Vier Nederlandse supersterren

ranking bij beste 20 (tabel 5.2)	auteur	aantal CPNB-titels	hoogste ranking ooit	schatting verkochte exemplaren	in D&T-gids opgenomen titels	aantal sterren voor deze titels	moyenne in D&T-gids
4	Suzanne Vermeer	25	nr 10 in 2017	1.750.000	21	23	1.1
6	Saskia Noort	9	nr 3 in 2016	2.005.000	8	19	2.4
8	Simone van der Vlugt	13	nr 4 in 2008	1.555.000	12	27	2.3
9	Esther Verhoef	9	nr 3 in 2014	1.905.000	7	16	2.3
	totaal	56		7.215.000	48	85	1.8

Nu zijn deze vier vrouwen zeker niet de enige succesvolle vrouwen in de CPNB-lijsten. De website Vrouwen-trillers.nl vermeldt honderden vrouwelijke thrillerauteurs, maar slechts enkelen kwamen met hoge oplagen in de Top-100. Tineke Beishuizen, Helen Vreeswijk, Marelle Boersma, Kiki van Dijk en Corine Hartman wisten ieder één keer in de Top-100 te komen, Linda van Rijn vier keer en Loes den Hollander vijf keer. Misschien zou Marion Pauw ook in dit rijtje moeten worden genoemd: zij was één van de auteurs die oorspronkelijk, evenals Saskia Noort, Esther Verhoef, Simone van der Vlugt, Nicci French en Camilla Läckberg bij *Ambo| Anthos* werden uitgegeven, waar de omschrijving 'literaire thriller' in 1997 op de omslag van 'Het geheugenspel' van Nicci French stond.

Overigens is de term 'literaire thriller' geen verzinsel van eigen bodem³: de term bestond al langer in het buitenland waar de discussie net als in Nederland over 'wel of niet-literair' nog steeds gaande is.⁴ Marion Pauw stond echter maar één keer in de Top-100: in 2009 op de 33e plaats.

Tabel 5.9 laat zien dat de 25 titels van Suzanne Vermeer, bijna haar gehele oeuvre, in de Top-100 vermeld werden, veelal in de categorieën 50 tot 100.000 en 25 tot 50.000 exemplaren.

Tabel 5.9 Suzanne Vermeer

CPBN jaar	CPNB positie	titel	CPBN cat	D & T sterren	CPBN jaar	CPNB positie	CPNB cat
2007	66	All-inclusive	4	**			
2008	48	De vlucht	3	*			
2009	46	Cruise	4	*	2010	38	3
2009	85	Zomertijd	4	***			
2010	20	Après-ski	3	-	2011	70	4
2010	34	De suite	3	*	2011	29	3
2011	11	Bella Italia	2	-	2012	58	4
2011	17	Zwarte piste	3	-			
2012	17	Noorderlicht	3	**			
2012	28	Bon Bini Beach	3		2013	91	4
2013	24	Het chalet	3	-			
2013	32	Route du soleil	4	-			
2014	23	Goudkust	3	*			
2014	48	Winterberg	4	*			
2015	36	Costa del Sol	4				

CPBN jaar	CPNB positie	titel	CPBN cat	D & T ster	CPBN jaar	CPNB positie	CPNB cat
2015	53	Mont Blanc	4	*			
2015	81	Sneeuwengelen	4	*	2016	98	5
2016	26	Hittegolf	3				
2016	x	Lawinegevaar	5	*			
2017	10	Het paradijs	3	**			
2017	65	Winternacht	4	*	2018	81	5
2018	14	Super de luxe	3	*			
2018	31	IJskoud	4	**	2019	83	5
2019	20	Het strandhuis	3	**			
2019	61	Sneeuwexpress	4				
		25 titels					

Zonder twijfel is Saskia Noort (1967) op dit moment een van de meest succesvolle misdaadauteurs van Nederland (tabel 5.10) Haar website vermeldt zonder blikken of blozen: "Saskia Noort zette in 2003 in één klap de Nederlandse thriller op de kaart. Van haar boeken werden in totaal ruim 3 miljoen exemplaren verkocht." ⁵ Dat zijn er een miljoen meer dan wij hebben gevonden. Maar haar boeken werden ook vertaald en bewerkt voor de televisie. En het ging ook wel eens niet goed. Hans Knegtmans, recensent van onder andere *Het Parool* en *Vrij Nederland* liet geen spaan heel van *Nieuwe Buren* uit 2006, 'een thriller over seks en liefde, en over de drang naar vrijheid – maar ook over de allesoverheersende angst daarvoor'. Knegtmans noemde Noorts schrijfstijl fantasieloos en naïef, en verder 'een opeenstapeling van compositorische ongeloofwaardigheden'. Knegtmans declassificeerde het werk van Noort als "...nieuwe leeghoofdigheid". ⁶

De uitval van Connie Palmen op het boekenbal van 2009 naar Saskia Noort was kwetsend, maar kwam waarschijnlijk eerder voort uit een gevoel van een mateloze afgunst op de enorme aantallen verkochte boeken van Noort c.s. ⁷ Het heeft Saskia Noort, naar het zich laat aanzien echter geen enkele schade toegebracht, afgezien van hoongelach van andere misdaadauteurs over de opmerkingen van Palmen. Met collegialiteit had deze belediging niets van doen.

Tabel 5.10 Saskia Noort

CPBN jaar	CPNB positie	titel	CPBN cat	D & T ster	CPBN jaar	CPNB positie	CPNB cat	CPBN jaar	CPNB positie	CPNB cat
2004	4	De eetclub	2	**	2005	19	3	2006	39	3
2007	32	De eetclub	3		2010	65	4	2011	97	4
2004	16	Terug naar de kust	3	*	2005	17	3	2006	30	3
2007	27	Terug naar de kust	3		2009	52	4			
2006	6	Nieuwe burens	2	*	2007	30	3	2008	93	4
2009	5	De verbouwing	1	***	2010	53	4	2012	38	4
2010	14	Afgunst & Een goed huwelijk	2	**	2011	95	4			
2011	7	Koorts	2	***	2012	24	3	2013	42	4
2013	15	Debet	3	****	2014	21	3			
2016	3	Huidpijn	2	***	2017	27	3			
2018	12	Stromboli	3							
		9 titels								

Het beeld van Simone van der Vlugt (1966) in tabel 5.11 is enigszins vertekend; zij staat nu met 1.555 miljoen verkochte boeken op de derde plaats bij de vrouwen, maar schreef naast haar misdaadromans ook nog vier gewone romans die ook in de Top-100 eindigden, maar niet meetelden: 'De lege stad', op de 90^e plaats in

2015, 'Nachtblauw', op plaats 58 in 2016, 'Het schaduwspel' op de 93^e plaats in 2018 en 'Schilderslief' in 2019 op de 79^e plaats. Opmerkelijk is wel dat het enige seriekarakter van de vier Nederlandse vrouwen: Van der Vlughts rechercheur Lois Elzinga, met alle drie titels in de Top-100 kwam. Geen geringe prestatie. Dat lukte eerder alleen Nicci French en Karin Slaughter.

Tabel 5.11 Simone van der Vlught

CPBN jaar	CPNB positie	titel	CPBN cat	D&T ster	CPBN jaar	CPNB positie	CPNB cat	CPBN jaar	CPNB positie	CPNB cat
2004	41	De reünie	4	*	2005	30	3	2006	29	3
2007	74	De reünie	4		2011	13	3	2012	76	4
2005	20	Schaduwzuster	3	**	2006	92	4	2007	43	3
2007	12	Het laatste offer	2	**						
2008	4	Blauw water	2	***	2009	57	4			
2009	19	Herfstlied	2	***						
2010	8	Op klaarlichte dag	2	**	2011	39	4			
2011	20	In mijn dromen	3	**	2012	-	5			
2012	49	Rode sneeuw in december	4							
2016	39	Toen het donker werd	4	***	2017	83	4			
2017	85	De doorbraak	4	**						
		Rechercheur Lois Elzinga								
2012	48	Aan niemand vertellen	4	**	2013	30	4			
2013	37	Morgen ben ik weer thuis	4	***						
2014	37	Vraag niet waarom	4	**						
		13 titels								

En het lukte zelfs Esther Verhoef (1968) niet, die in de D&T-gids haar Sil Maier & Susan Staal-trilogie (waarvan één deel geschreven met echtgenoot Berry Verhoef), gewaardeerd zag met tien sterren, omgerekend een moyenne van 3.3, met een stijl van schrijven die *NRC* beschreef als 'even hoekig als de personages'. Verhoef had 22 vermeldingen in de CPBN-Top 100, maar haalde met 'slechts' negen stand-alones een oplage van 1.905 miljoen exemplaren. Wel minder dan Saskia Noort, maar meer dan Suzanne Vermeer en Simone van der Vlught.

Tabel 5.12 Esther Verhoef

CPBN jaar	CPNB ranking	titel	CPBN cat	VN ster	CPBN jaar	CPNB ranking	CPNB cat	CPBN jaar	CPNB ranking	CPNB cat
2006	13	Rendez-vous	2	*	2007	24	3	2009	99	4
2007	8	Close-up	1	*	2008	66	4	2009	39	3
2008	15	Alles te verliezen	3	**	2009	20	2	2010	59	4
2010	17	Déjà-vu	3	**	2011	22	3	2012	55	4
2012	7	Tegenlicht	3		2013	19	3	2014	36	4
2015	79	Tegenlicht	4							
2014	3	De kraamhulp	2	***						
2015	4	Lieve mama	2	****	2016	53	4	2017	81	4
2017	21	Nazomer	3							
2019	6	Façade	2	***						
		9 titels								

Tot slot drie buitenlandse mannen die niet voldoende sterren kregen voor een plaats bij de beste sterrenauteurs in de D&T-gidsen, maar wel heel veel boeken verkochten: Dan Brown uit de USA, Stieg Larsson uit Zweden en Carlos Ruiz Zafón uit Spanje. Zij zijn ook de moeite van het bespreken waard, omdat hun hele oeuvre uit slechts enkele boeken bestaat en zij daarmee jaren achterheen in de CPBN Top-100 stonden en ook meerdere keren op de eerste plaats van verkochte exemplaren stonden.

Tabel 5.13 Dan Brown

CPBN jaar	CPNB positie	titel	exemplaren	VN ster	CPBN jaar	CPNB positie	CPNB cat	CPBN jaar	CPNB positie	exemplaren
		Dr. Robert Langdon								
2004	5	Het Bernini mysterie	140.000	**	2005	3	310.000	2006	18	85.000
2004	1	De Da Vinci code	380.000	****	2004	62 (geïllustr)	30.000	2005	2	445.000
2006	10	De Da Vinci code	175.000							
2009	3	Het verloren symbool	375.000	***	2010	9	125.000			
2013	1	Inferno	375.000	***	2014	19	65.000			
2017	1	Oorsprong	245.000	**	2018	3	115.000			
		stand-alones								
2004	6	Het Juvenalis dilemma	135.000	**	2005	5	175.000	2006	26	65.000
2006	3	De Delta deceptie	340.000	**						

Van Dan Brown (1964) werden alle zeven titels vertaald en deze kwamen, heel opmerkelijk, ook allemaal in de CPBN Top-100. Het verschijnen van de tweede titel in de Robert Langdon-serie 'De Da Vinci code', was een regelrechte sensatie en maakte veel reacties los: de Rooms Katholieke kerk in Rome was woedend en Brown kreeg een proces aan zijn broek wegens vermeend plagiaat, maar won de rechtzaak.

Browns seriekarakter is Dr. Robert Langdon, professor kunstgeschiedenis en religieuze symboliek aan de Harvard Universiteit van Boston. Voor De Da Vinci Code kreeg Brown in 2005 van de D&T-recensenten vier sterren en voor zijn hele oeuvre van zeven titels kreeg hij maar 18 sterren, omgerekend dus een moyenne van 2.6, niet genoeg voor een plaats in de D&T sterren Top-100, maar hij maakte dat ruimschoots goed met de verkoop van zijn boeken. Tabel 5.13 laat zien dat De Da Vinci Code in 2004 op de eerste plaats stond en in 2005 op de tweede plaats. Van dit boek werden ruim een miljoen exemplaren verkocht. Ook opmerkelijk: in 2005 stond Brown met drie verschillende titels op de 2e, 3e en 5e plaats.

Met 'Inferno' en 'Oorsprong' was het weer raak: in 2013 en 2017 stond hij met deze titels op de eerste plaats van meest verkochte boeken. Dus drie keer op de eerste plaats, één keer op de tweede positie en vier keer op de derde positie. Geen enkele andere misdaadauteur deed hem dat na. Totaal werden van Dan Brown in Nederland en Vlaanderen naar schatting 3.580.000 boeken verkocht.

Tabel 5.14 Stieg Larsson

CPBN jaar	CPNB positie	Millennium-trilogie	exemplaren	D&T ster	CPBN jaar	CPNB positie	exemplaren	CPBN jaar	CPNB positie	exemplaren
2008	95	Mannen die vrouwen haten	35.000	***	2009	1	495.000	2010	2	280.000
2011	41	Mannen die vrouwen haten	45.000							
2009	6	De vrouw die met vuur speelde	275.000	****	2010	4	225.000	2011	35	45.000
2009	7	Gerechtigheid	225.000	*****	2010	3	225.000	2011	28	55.000

Stieg Larsson mocht niet meer meemaken dat van zijn Millenniumserie ook in Nederland enorme aantallen werden verkocht. Hij overleed in 2004 op 50-jarige leeftijd. Omdat hij overleed voor hij een testament kon maken, greep zijn partner naast alle rechten en inkomsten en ging alles naar zijn vader en zijn broer. Totaal werden van Stieg Larsson in Nederland en Vlaanderen 1.905.000 boeken verkocht.

David Lagercrantz die na de grote successen van Larssons Millennium-trilogie gevraagd werd om een serie van drie nieuwe Millennium-titels te schrijven, had er schoon genoeg van en laat nu een andere schrijver graag het stokje overnemen. Hij werd vier keer vermeld in de Top-100 met alle drie Millenniumtitels: in 2015 en 2016 met 'Wat ons niet zal doden', het eerste Millennium boek van zijn hand, in 2017 met 'De man die zijn schaduw zocht' en in 2019 met zijn derde Millennium-titel 'Zij die moet sterven'. Dat is bijzonder, want zowel de trilogie van Stieg Larsson als de trilogie van opvolger David Lagercrantz stond in de Top-100.

Tabel 5.15 Carlos Ruiz Zafón

CPBN jaar	CPNB positie	Het Kerkhof der Vergeten Boeken	exemplaren	VN ster	CPBN jaar	CPNB positie	exemplaren	CPBN jaar	CPNB positie	exemplaren
2005	11	De schaduw van de wind	125.000	****	2006	9	175.000	2007	17	115.000
2008	8	De schaduw van de wind	125.000		2009	27	85.000	2010	35	70.000
2009	10	Het spel van de engel	225.000		2010	54	45.000			
2012	21	De gevangene van de hemel	65.000	***	2013	62	35.000			
2017	45	Het labyrint der geesten	35.000		2018	75	27.000			

Carlos Ruiz Zafón (1964) uit Spanje slaagde erin om met vier titels twaalf keer in de CPNB Top-100 te komen en verkocht bij elkaar 1.127 miljoen exemplaren voor alle titels van zijn vierluik 'Het Kerkhof der Vergeten Boeken'. In de wekelijkse lijst van het CPBN stond hij volgens *Literatuurplein* met 'De schaduw van de wind', het eerste boek uit de serie 'Het kerkhof der vergeten boeken' 200 weken, dus bijna vier jaar lang in de *Bestseller-60*. In de CPNB Top-100 stond 'De Schaduw van de wind' zelfs zes jaar achtereen in de Top-100 (tabel 5.15)

Conclusie

Het verschil tussen de Nederlandse vrouwen en mannen is ronduit onthutsend. In totaal hadden zes mannelijke misdaadauteurs zeven titels met tien vermeldingen in de CPNB Top-100 gedurende 23 onderzochte jaren. Tim Krabbé had één vermelding in 1997 met 'De grot', Tomas Ross in 2003 met 'De zesde mei', Charles den Tex: in 2008 met 'Cel' en Baantjer & De Waal hadden ook één vermelding in 2009 met: 'Een Rus in de Jordaan'. Nieuwkomers als Thomas Olde Heuvelt werd met 'Hex' twee keer vermeld en één keer met 'Echo' en Peter Buwalda werd ook drie keer vermeld met één titel: 'Bonita Avenue'. Olde Heuvelt en Buwalda hadden met drie de meeste vermeldingen van de Nederlandstalige mannen. Daartegenover stonden twaalf Nederlandse vrouwen met 47 titels in de CPNB Top-100-lijsten.

Nederlandse auteurs in de CPNB-Top-100 van 1997 tot 2019	aantal titels
6 mannen; of	7
7 mannen met de 27 titels van Baantjer erbij; of	34
8 mannen met de 25 titels van Suzanne Vermeer erbij	59
12 vrouwen	47

Ofwel, in harde cijfers: zes Nederlandse mannelijke misdaadauteurs kwamen met zeven titels op de CPNB-lijsten. Met Baantjer meegeteld komen we op zeven mannen met totaal 34 titels. Nog altijd minder titels dan de vrouwen. Maar dan, en hier wrekt zich de eerdere beslissing om Suzanne Vermeer tot de vrouwen te rekenen wat onvermijdelijk tot scheve verhoudingen leidt. Zouden we 'haar' wel tot de mannen rekenen, dan komen we op acht mannelijke misdaadauteurs met in totaal 59 titels en dat zijn er dan wel meer dan de vrouwen. Het is moeilijk kiezen, maar als we Suzanne Vermeer buiten de berekeningen houden, dan staan de Nederlandse vrouwen er wel beter voor, maar dat is dus afhankelijk van de keuze die we maken. Maar gaat het om oplagen, dan zijn de Nederlandse vrouwelijke misdaadauteurs veruit superieur.

De successen voor het genoemde viertal Nederlandse vrouwen kwamen naar het lijkt, onverwacht en een verklaring is niet direct voorhanden, zowel wat betreft de populariteit als de langdurige periode waarin hun successen grote hoogten bereikte. In de D&T-gidsen kwamen de moyennes van hun oeuvre van 1.1, met als kwalificatie: 'matig' en 2.4: 'redelijk tot goed' er niet geweldig vanaf. Ook niet echt om over naar huis te schrijven.

De successen van de Nederlandse vrouwen begonnen in 2004 en duren nog steeds voort. Het zijn dus bepaald geen ééndagsvliegen. Alle overzichten overziend, kun je zeggen dat de hoge oplagen van misdaadromans voor een belangrijk deel voor rekening komen van de vier vrouwelijke Nederlandse auteurs gedurende een periode van 15 jaar. Vooralsnog lijkt het er ook niet op dat hier spoedig verandering in zal komen. Alleen al deze vier Nederlandse misdaadauteurs verkochten 7.165 miljoen boeken en met Karin Slaughter en Nicci French meegeteld gaat het over meer dan 13.55 miljoen boeken van zes vrouwen. En dat zijn dan nog voorzichtige schattingen. Als we de succesjaren van de vier nog eens onder elkaar zetten, dan zien we het volgende:

auteur	gedurende	van - tot	oplagen (schatting)
Saskia Noort	14 jaar	2004 - 2018	2.005.000
Esther Verhoef	13 jaar	2006 - 2019	1.905.000
Suzanne Vermeer	13 jaar	2007 - 2019	1.700.000
Simone van der Vlugt	13 jaar	2004 - 2017	1.555.000

Nicci French	23 jaar	1997 - 2019	3.575.000
Karin Slaughter	16 jaar	2004 - 2019	2.810.000

Er zijn ongetwijfeld meerdere verklaringen te vinden voor dit fenomeen, want dat is het toch zeker. Auteurs die in de de D&T-gidsen een bedroevend laag gemiddelde haalden, verkochten onwaarschijnlijk veel boeken.

Websites, tijdschriften, kranten en andere media wemelen van verklaringen voor dit fenomeen, maar geven onbevredigende of onvolledige verklaringen.

Maar wat verklaart dan wel hun succes? Met literaire kwaliteit van de Nederlandse vrouwen heeft het weinig te maken, maar dat deert de lezers van vrouwelijke misdaadauteurs kennelijk minder en dat is bij thrillers ook geen punt van overweging. In een door mannen gedomineerde (boeken)wereld zijn de prestaties van de Nederlandse vrouwelijke auteurs beslist uitzonderlijk. Als verweer wordt weleens het cliché gebruikt dat vrouwen minder goed zouden schrijven dan mannen en daarom dan maar hun toevlucht zoeken tot 'thrillers van en voor vrouwen'. Dan behoeven zij blijkbaar ook niet serieus te worden genomen. Of, vrouwen zouden bij het lezen eerder hun gevoel en emoties laten meespelen dan mannen die meer met het verstand lezen, het liefst technische boeken. Omdat de successen zich over een langere periode uitstrekken, lijkt er toch er toch wel wat meer aan de hand dan goedkope en neerbuigende verklaringen.

De toegenomen en nog steeds toenemende gelijkwaardigheid van vrouwen op het werk, thuis, in het gezin, op de hogere opleidingen, hun positie in ondernemingen en hun salariëring maakt dat vrouwen zelf wel uitmaken wat ze lezen en door wie de boeken geschreven zijn. Zoveel succesvolle jaren achter elkaar kan geen toeval zijn, maar wijst op een structurele verandering in het koopgedrag van vrouwen. We hebben in dit onderzoek niet gekeken naar leesgedrag, maar er lijken weinig redenen om aan te nemen dat het leesgedrag van vrouwen sterk zal afwijken van het koopgedrag. Het CPNB registreert boeken die via de bibliotheek worden uitgeleend pas sinds 2015, tekort om een goede analyse te kunnen maken.

Een andere verklaring zou kunnen zijn dat de kopers van deze boeken, veelal jonge werkende en goed opgeleide vrouwen tussen 25 en 40 jaar, meer dan genoeg hebben van het vele geweld in 'mannen-thrillers' en boeken zoeken die meer 'aansluiten bij hun belevingswereld'. De omvang en de intensiteit van geweld in thrillers en suspenseverhalen zijn sinds de tweede wereldoorlog sterk toegenomen, niet alleen veroorzaakt door detectives die buitensporig hard hun spuurwerk doen, maar ook dat van seriemoordenaars en psychopaten die

steeds meer in thrillers voorkomen. Daar komt nog bij dat het geweld bijna altijd interpersoonlijk is geworden, vooral tegen vrouwelijke slachtoffers, en niet collectief zoals in een revolutie, opstand of een oorlog.⁸

Maar betekent het dat vrouwen inderdaad eerder boeken kopen die worden geschreven door vrouwen en waarin vrouwen een hoofdrol spelen? Dat lijkt er wel op. *HP/De Tijd* liet er geen misverstand over bestaan en gebruikte als kop voor een artikel: 'De lezer is een vrouw'.⁹

Of dit soort boeken dan ook meteen 'vrouwen thrillers' genoemd mogen worden, staat te bezien. De website vrouwen thrillers.nl omschrijft thrillers als 'literaire en psychologische thrillers die vooral vrouwen aanspreken, maar die zeker ook door mannen gelezen kunnen worden.'

Deze website met voornamelijk vrouwelijke misdaadauteurs heeft uitgebreide recensies, geeft sterren en richt zich naar eigen zeggen 'heel bewust op een vaste doelgroep van vrouwen die op zoek zijn naar informatie over vrouwen thrillers'. Vrouwen thrillers worden omschreven als 'misdadromans waarin de hoofdpersoon een vrouw is, vaak een "gewone" vrouw, die onverwacht in een spannende situatie terecht komt'. En verder zegt de site dat 'in vrouwen thrillers doorgaans meer ruimte is voor de innerlijke wereld van de hoofdpersoon waardoor zij herkenbaar is voor lezers.' Duidelijk is echter wel dat mannen hier de tweede viool spelen. Als pleister op de wond voegt de website daaraan toe dat 'ook mannen thrillers schrijven die voornamelijk vrouwen aanspreken, alsmede boeken over mannelijke hoofdpersonen kunnen herkenbaar zijn voor vrouwen'.¹⁰ Met andere woorden: dit is ons domein en als je mee wilt doen OK, maar dan op onze voorwaarden.

Op vakantie gaan en dan een spannende thriller meenemen die toevallig ook nog gaat over de plaats of het land waar je bent geweest of naartoe gaat, is een mooi begin van de reis. Daarnaast speelt ook een slimme marketingstrategie met een opvallende uitstalling van de boeken een rol (hoewel dit aspect door sommigen juist in twijfel getrokken wordt). Zorg dat op alle vliegvelden en bij de ingang van boekwinkels op treinstations en in de winkelstraten grote stapels chicklits en vrouwen thrillers goed in het zicht liggen. Maar vergeet ook niet alle publiciteit en interviews door vrouwen met vrouwen in 'vrouwenbladen.'

Al met al lijkt het nogal teleurstellend dat maar zo weinig schrijvers, die in de Detective en Thrillergidsen van *Vrij Nederland* veel sterren behalen en een hoog moyenne, erin slagen om in de Top-100 van de CPNB te komen. Maar dat betekent nog niet dat auteurs die in de D&T-gidsen veel sterren krijgen weinig boeken verkopen. Het kan dus best zo zijn dat er voor Nederlandse begrippen wel redelijk veel boeken goed verkocht worden, maar in minder hoge oplagen. Als er per titel minder dan 15.000 per jaar worden verkocht, worden deze niet door het CPNB opgenomen.

Er blijkt dus maar een heel zwakke of geen relatie te zijn tussen het aantal sterren in de D&T-gidsen en de aantallen verkochte boeken. Het aantal sterren dat een auteur in de D&T-gidsen krijgt, loopt op enkele uitzonderingen na, niet gelijk met de verkochte exemplaren van een boek. Redelijkerwijs zou je verwachten dat auteurs met veel sterren ook allemaal hoog in de CPNB Top-100 zouden staan en dat geldt zowel voor vrouwelijke als mannelijke misdaadauteurs. Maar dat is dus niet zo. En dat betekent dat de recensies en waardering in de D&T-gidsen ook vrijwel geen enkele voorspellende waarde hebben voor de verkoop en ook de moyennes van de D&T-auteurs hebben dat niet. Uit de recensies in de D&T-gidsen kan dus niet worden afgeleid hoe het met de verkoop van een boek zal gaan en dat is de bedoeling ook niet. Zou dat wel zo zijn, dan zouden de recensies in de D&T-gids niet meer zijn dan goedkope en belanghebbende verkooppraatjes en dan ook nog eens een averechts effect hebben.

Uiteindelijk blijven de conclusies uit het vorige hoofdstuk over de lagere waardering van vrouwen wel gehandhaafd, maar als we opnieuw vergelijkingen moeten maken tussen titels van de mannen uit de CPNB Top-100: 219 titels en daarmee 59% van de totaal 370 misdaadtitels; de vrouwen, goed voor 116 titels en 31% van het totale aantal misdaadtitels (de 35 titels, ofwel 9.5% van de m/v-duo's dus niet meegerekend) dan lopen de vrouwen langzaam maar zeker in op de mannen. Maar als het gaat om aantallen verkochte Nederlandstalige boeken, afhankelijk dus van de keuze die we maken, dan slaat de balans duidelijk door naar de vrouwelijke misdaadauteurs

Noten

¹ Website CPBN: www.cpb.nl/top100. Andere websites geven soms hogere aantallen verkochte exemplaren. Dit onderzoek gaat uit van data zoals door het CPNB werden gepubliceerd, dus van 1997 tot en met 2019.

Verkopen van boeken van Nederlandse auteurs die werden vertaald in andere talen zijn hier dus niet opgenomen. Van boeken waarvan minder dan 15.000 exemplaren werden verkocht zijn geen gegevens bekend.

² In de boeken van Donna Tartt is vaak sprake van een misdaad, ook al staat die niet centraal. Ook Tartt ontkwam, enkele dagen nadat zij de Pulitzerprijs had gekregen voor 'Goldfinch', niet aan kritiek, dit keer van James Wood, literair criticus van *The New Yorker* die zei: "Ik denk dat het enthousiasme waarmee deze roman werd ontvangen, het zoveelste bewijs is van de verdere infantilisering van onze cultuur, een wereld waarin volwassenen rondlopen die Harry Potter lezen." In: 'It's Tartt - but is it art?'

website: <https://www.vanityfair.com/culture/2014/07/goldfinch-donna-tartt-literary-criticism>

³ R. Ferdinandusse, Diny van de Manakker, Eric Slot, Rob Sijmons, m.m.v. Yvonne Simons 'Het imperialisme van de thriller', bijlage Detective en Thrillergids, *Vrij Nederland*, nummer 23, 6 juni 1998, pagina 45.

Verschillende bronnen beweren met stellige zekerheid dat de term 'literaire thriller' in 1997 gemunt zou zijn door Rinus Ferdinandusse, indertijd hoofdredacteur en thrillerrecensent van *Vrij Nederland*. Er omheen is echter een hele mythe gewoven die inmiddels tot de folklore over het ontstaan van de aanduiding 'literaire' thriller is gaan behoren. Blijkbaar was de D&T-redactie toch niet helemaal zeker over de term en sprak in de negentiende D&T-gids over 'De stiekeme intocht van de 'literaire thriller', maar zei erbij: 'Want de redactie van deze gids trekt de grenzen 'gelukkig maar' niet al te scherp'. Omdat tegenwoordig op vrijwel elke thriller het predikaat 'literaire thriller' wordt geplakt, is er geen touw meer aan vast te knopen welke thrillers deze aanduiding nu wel of niet verdienen.

⁴ Daarin heb ik mij vergist. Bij het kritisch speuren naar artikelen over deze kwestie, bleek dat de strijd nog lang niet gestreden was en de onenigheid over 'literair of niet-literair' eigenlijk alleen maar feller werd.

Bekijk hiervoor de volgende drie artikelen:

- Damien Walter, 'Literature vs genre is a battle where both sides lose', *The Guardian*, 20 november 2015.

<https://www.theguardian.com/books/booksblog/2015/nov/20/literature-vs-genre-is-a-battle-where-both-sides-lose>

- Lincoln Michel, 'When Popular Fiction Isn't Popular: Genre, Literary, and the Myths of Popularity', *Electric Literature*, 2 april 2016. (Is een commentaar op Damien Walter)

<https://electricliterature.com/when-popular-fiction-isnt-popular-genre-literary-and-the-myths-of-popularity>

- Jennifer Weiner, 'If you enjoyed a good book and you're a woman, the critics think you're wrong', *The Guardian*, 24 november 2015.

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/nov/24/good-books-women-readers-literary-critics-sexism>

⁵ De website van Saskia Noort. <https://www.saskianoort.nl>boeken> geraadpleegd 5 december 2019.

⁶ https://theaterencyclopedie.nl/wiki/Saskia_Noort#cite_note-1

⁷ Het voorval werd berucht vanwege de onbenulligheid en de vijandigheid ervan. De uitval van Palmen was niet alleen gênant en een belediging voor Saskia Noort, maar ook voor andere misdaadschrijvers. Want waar ging het nou helemaal om? 'Literatuur' versus 'populisme'? 'Hoge literatuur' contra 'vulgariteit'?

Met haar vuilspuiterij "Scheer je weg uit het land van de literatuur, nietsnutten! Donder op!" deklasseerde Palmen in de eerste plaats zichzelf. In dit opzicht is het misschien wel aardig om Gerrit Komrij aan te halen, die ook nogaleens voor het karretje van de 'echte literatuur' werd gespannen: "Misschien zijn 't takken aan één stam, maar geen afzonderlijke bomen" en Komrij merkte verder op: "De ergste doodzonde voor een schrijver is tot de slaapverwekkende soort te behoren." (Gerrit Komrij, *Morgen heten we allemaal Ali*, Amsterdam, De Bezige Bij, 2010, pagina 160) Of hij daarmee auteurs van literaire fictie of misdaadauteurs in gedachten had, is niet duidelijk, maar schrijvers van 'literaire fictie' kunnen het zich wel aantrekken.

Veel recensenten en schrijvers reageren als gestoken bij het horen van de term 'literaire thriller'. Het lijkt op hun voorhoofd geschreven: "Thriller is OK, maar blijf van de aanduiding 'literair' af." Ook lijkt het er elke keer weer op dat schrijvers die daar zo'n bezwaar tegen maken, naast hun misschien wel gerechtvaardigde opvatting over wat 'literair' is, voornamelijk gefrustreerd zijn vanwege een vermeende broodroof, maar nog meer afgunstig zijn op de successen van misdaadauteurs in het algemeen.

Een maand na dit voorval volgde in *De Wereld Draait Door* van 16 april nog meer moddergooien zonder dat duidelijk werd wat nu eigenlijk 'literatuur' is en of thrillers ook als 'literaire thrillers' mogen worden aangeduid.

De uitval van Palmen juist naar Saskia Noort, er waren op het bewuste boekenbal immers nog meer auteurs van 'lage cultuur', komt in een ander daglicht te staan als we lezen dat Ad Fransen, recensent van *HP/De Tijd* naar aanleiding van haar roman *Lucifer*, Palmen 'de Saskia Noort van de grachtengordel' noemde, daarmee suggererend dat Palmen zelf tot de lage cultuur gerekend kan worden.

A. Fransen, 'Deining in de grachtengordel', *HP/De Tijd*, 16 maart 2007. Citaat opgenomen in de MA-scriptie 'Het debat over hoge en lage cultuur in het Nederlandse literaire veld. Een analyse van het auteursbeeld van Connie Palmen, door D. van Reenen, plaats van uitgave niet bekend, 13 juni 2014.

⁸ Professor David Schmid, *The Secrets of Great Mystery and Suspense Fiction*, University of Buffalo, Chantilly, Virginia, USA, in de serie *The Great Courses*, 2016, pag. 141-147.

⁹ Redactioneel artikel *HP/De Tijd*, 12 maart 2010.

¹⁰ Homepage www.vrouwen thrillers.nl onder het kopje *Quillerz*. (spreek uit 'killers')